

Jaro možná přinese revoluci ve vzdělávání zdravotních sester

Dlouho očekávané a široce diskutované změny ve vzdělávání sester, od kterých si ministerstvo zdravotnictví slibuje vyšší příliv vysoce kvalifikovaných všeobecných sester do lůžkových zdravotnických zařízení, putuje ve sněmovně do třetího čtení s doporučujícím stanoviskem poslaneckého výboru pro zdravotnictví. Spolu s poměry ve sněmovně a faktem, že se jedná o návrh koaliční vlády, je pravděpodobné, že zákon bude hladce postoupen do horní komory parlamentu senátorům.

Vede „jednodušší cesta“ k cíli?

Hlavní změna, která také budí na straně nelékařů největší rozpaky, spočívá ve zjednodušení cesty k získání kvalifikace všeobecné zdravotní sestry. Zájemkyně a zájemci o tuto kvalifikaci musejí v současnosti pokračovat po maturitě buď ve stejnojmenném bakalářském oboru na vysoké škole, nebo ve tříletém studijním oboru na vyšší odborné škole. Novela zákona má ovšem umožnit zkrácení potřebné délky studia všeobecných sester až o 2 roky, tj. 4 roky maturitní obor – 1 rok zkrácený nástavbový obor na vyšší odborné škole. Změna by tedy umožnila současným zdravotnickým asistentům (budoucím praktickým sestram) získat plnou kvalifikaci k samostatnému výkonu zdravotnického povolání již za 1 rok po maturitě. Zdravotní sestry s kvalifikací všeobecná sestra jsou pro zdravotnická zařízení nejcennější, neboť mají nejširší kompetence a na rozdíl od zdravotnických asistentů, které produkují střední zdravotnické školy, mohou pracovat bez dohledu. Médii neustále probíhající zprávy o kritickém nedostatku sester v lůžkových zdravotnických zaří-

Poslanecká sněmovna bude v dubnu schvalovat ve třetím čtení změny ve vzdělávání nelékařů a vzhledem k doporučujícím stanovisku sněmovního výboru pro zdravotnictví je také pravděpodobně schválen. Zákon, který má zjednodušit vzdělávání zdravotních sester, je však v očích nelékařů stále poměrně kontroverzní.

Ilustrační foto: Dreamstime

zeních (nikoli v ambulantním sektoru) se týkají právě takto kvalifikovaných sester, jejichž nedostatek se podle ředitelů nemocnic stává limitujícím faktorem pro chod některých oddělení. Důvod, proč vláda předložila tyto změny ve vzdělávání nelékařů, je tedy usnadnit příliv zdravotníků s touto kvalifikací do nemocnic. I kdyby však změny ve vzdělávání naplnily očekávání ministerstva zdravotnic-

tví, stane se tak až s odstupem několika let po jejich uzákonění. Očekávání ministerstva jsou však i tak podle nelékařů nereálná. Podle prezidentky České asociace sester (ČAS) Marty Šochmanové tento zákon nové sestry do nemocnic nepřivede. „Já se domnívám, že tento krok skutečně žádáné nové sestry do praxe nepřivede. Pokud chtějí mladí lidé studovat a oni dnes studovat chtějí, pak samo-

řejmě na tak náročnou profesi, jako je povolání sestry, je nutné vystudovat minimálně základní vzdělání – to znamená 4 roky všeobecného vzdělání plus 3 roky, které jsou v současné době,“ uvedla v ČT Martina Šochmanová. Podle prezidentky ČAS nynější nastavení vzdělávání všeobecných sester adekvátně odráží požadavky, které jsou dnes na sestry kladeny. „Dnes po sestřích požadujeme mnohem

více odborné práce. Sestry musí být znalé v technice, musí ovládat legislativu a skutečně se velmi obávám, že se to do jednoho roku nedá všechno vtěsnat,“ myslí si M. Šochmanová.

Riziko degradace vzdělání

Mezi zdravotními sestrami – a to především těmi, které už získaly kvalifikaci všeobecné sestry – panuje přesvědčení, že by zákon mohl vést k zhoršení kvality vzdělávání a potažmo pak i samotné ošetrovatelské péče. Důvodem je podle mnohých zejména to, že osnovy středních zdravotnických škol doznaly, společně s přechodem na aktuálně platný systém vysokoškolského vzdělávání všeobecných sester z roku 2004, vážných změn směrem k omezení odborných předmětů. Absolventi nynějších středních zdravotnických škol jsou tedy oproti absolventům těchto škol před rokem 2004 odborně hůře vybaveni. Podle Marty Šochmanové by tedy bylo lepší jít spíše cestou změny osnov na středních zdravotnických školách. „V dřívějších dobách měla střední zdravotnická škola 65 procent odborných předmětů, v dnešní době je to 40 procent. Maturita sestává pouze ze dvou odborných předmětů – ta škola je úplně jiná, než bývala dříve. Takže pokud by se nám podařilo změnit rámcový vzdělávací program pro čtyřleté studium, pak je to jedna z možných cest,“ domnívá se prezidentka ČAS. Při současném nastavení středoškolského zdravotnického vzdělání je ale podle Šochmanové jeden rok pomaturitního studia málo.

A málo je to i podle rektora Univerzity Karlovy a lékaře Tomáše Zimy, podle nějž sestry vysokou školu potřebují. Rektor však vidí problém především v nastavení kompetencí. „Já si myslím, že zdravotní sestry potřebují vysokoškolské vzdělání. Hovoří se o schématu 4+1 – domnívám se, že je to spíše o kompetencích, na což

Dokončení na straně 2

Jaro možná přinese revoluci ve vzdělávání...

Dokončení ze strany 1

by podle mého názoru nebylo potřeba 4+1,“ uvedl v ČT Tomáš Zima. A právě kompetence a obecně pracovní podmínky jsou podle nelékařů jedním z hlavních důvodů exodu sester z českých nemocnic. Mnoho vysokoškolsky vzdělaných sester, ale i zdravotnických asistentů je totiž v důsledku nedostatku personálu nuceno vykonávat množství práce, která nespadá pod jejich kvalifikaci – rozdíly v kompetencích se tak v provozu nemocničních oddělení často stírají.

Extrémně náročné povolání

Přestože současná vláda opakovaně sestřím přidává peníze a další zvyšování finančního ohodnocení zdravotnických pracovníků bude probíhat i v následujících

letech, odliv všeobecných sester z českých nemocnic se nikterak výrazně nesnížil. Problém totiž podle nelékařů není ani tak v samotném finančním ohodnocení, jako spíše v extrémně náročných pracovních podmínkách, které málokdo vydrží dlouhodobě snášet. Týká se to především směnných provozů v lůžkových zdravotnických zařízeních, kde jsou sestry trvale přetěžovány nejen samotou péčí o pacienty, kdy má jedna sestra na starosti neúměrně velký počet pacientů, ale také náročnou administrativou. To vše navíc v prostředí, kdy chyba může mít fatální následky.

Podle Tomáše Zimy je proto k zastavení odlivu zdravotních sester z nemocnic třeba změnit celkové klima nejen ve zdravotnictví, ale v celé společnosti. Povolání sestry je podle něj velmi náročné fyzicky

i psychicky. M. Šochmanová také upozorňuje, že mnoho absolventů zdravotnických oborů teprve v praxi zjistí, že je toto povolání nad jejich síly. Ale důvodů odlivu zdravotních sester z nemocnic je více.

„Musíme si uvědomit, že příčina je dána především demografickou křivkou. Pokud se podíváme na tuto křivku, tak je jasné, že dnes nám do praxe nastupují takzvané nejslabší ročníky, takže logicky máme nejméně absolventů. Řada těch lidí, kteří tyto školy vystudují, tak teprve v praxi zjistí, že nejsou schopni toto povolání vykonávat, a odchází. Dalším faktorem je právě ono přetěžování sester, vysoká administrativní zátěž,“ zdůraznila M. Šochmanová s tím, že na změně, resp. zjednodušení ošetrovatelské dokumentace ČAS právě nyní spolupracuje

s ministerstvem zdravotnictví (viz ZN 12/2017).

Začarovaný kruh

Zda všechna připravovaná vládní opatření – od změn ve vzdělávání lékařů a sester, přes zvyšování platů a mezd ve zdravotnictví, až po zmiňovanou reformu zdravotnické dokumentace – povedou k personální stabilizaci v českých nemocnicích, ukáže až čas. Jisté je, že doba, kdy by vzdělávací zákony mohly přinést první ovoce, se bude počítat spíše na dlouhé roky. Zlepšení pracovních podmínek v českém zdravotnictví a zastavení přetěžování zdravotních sester, tedy i jejich odchodů z nemocnic bude zřejmě vyžadovat mnohem hlubší změny, než pouhou reformou vzdělávání. Jednou z klíčových změn by podle řady zdravot-

níků mohla být i nová personální vyhláška, která určuje minimální personální obsazení na jednotlivých typech oddělení. Zpřísnění této vyhlášky – které by vedlo k reálnému navýšení počtu zdravotníků ve službě, tedy ke snížení zátěže kladené na každého jednoho pracovníka – ovšem musí předcházet zvýšení počtu sester v lůžkových zdravotnických zařízeních. V této situaci by totiž zpřísnění personální vyhlášky mohlo vést pouze k omezování péče, neboť řada oddělení by zvýšení minimálních personálních požadavků nevládla pokrýt. Prozatím je tedy na ministerstvu zdravotnictví a odborné veřejnosti, aby společně hledaly schůdnější cesty pro zlepšení pracovních podmínek v provozu českých nemocnic.

Filip Kůt Citores